

Mål nr.
4337-19

Rotel 044

Anges vid kontakt med kammarrätten

Miljö- och hälsoskyddsnämnden
i Stockholms kommun
Box 8136
104 20 Stockholm

2017-2076

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun ./ Fazer Food Services AB
angående **Utdömande av vite**

Ni får tillfälle att **senast den 6 augusti 2019** komma in till domstolen med ett skriftligt
yttrande över bifogade handlingar, aktbilagorna 5-11.

Om ni inte yttrar er inom den angivna tiden kan målet ändå komma att avgöras.

Domstolen tar gärna emot handlingar via e-post. Det som skickas med e-post behöver inte
skickas på annat sätt. Kom ihåg att ange målnummer 4337-19.

Catarina Eliasson
Telefon 08-561 690 40

Dok.Id 467020

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2302 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 5	08-561 690 00 E-post: kammarrattenistockholm@dom.se www.kammarrattenistockholm.domstol.se	08-14 98 89	måndag – fredag 08:00–16:00

Ink. 2019 -07- 12

Målnr.
Aktbil

4337-19
5

Stockholm den 12 juli 2019

Kammarrätten i Stockholm

Endast per e-post: kammarrattenistockholm@dom.se

Mål nr 4337-19

YTTRANDE I VITESÄRENDE

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms stad ("Nämnden") ./ Fazer Food Services AB ("Bolaget")

1. Inledning

Bolaget inkommer härmed med yttrande över Nämndens överklagande till kammarrätten av den 16 november 2018, aktbilaga 1, samt Nämndens överklagande till Högsta förvaltningsdomstolen av den 7 februari 2019, aktbilaga 7.

2. Inställning till Nämndens överklaganden

Bolaget bestrider alltjämt Nämndens ansökan om utdömande av vite av den 23 mars 2018 och yrkar i första hand att ansökan ska avvisas och i andra hand att ansökan ska avslås.

Bolaget yrkar, i tredje hand, att målet ska vilandeförklaras till dess att Bolagets överklagande av Nämndens beslut om föreläggande vid vite av den 19 december 2017 har prövats slutligt och avgörandet har vunnit laga kraft.

3. Bemötande av Nämndens överklaganden

3.1 Enligt huvudregeln kan inte vite utdömas innan föreläggandet vunnit laga kraft

Den fråga som kammarrätten har att ta ställning till är huruvida en domstol kan pröva en ansökan om utdömande av vite baserat på ett föreläggande förenat med verkställighetsförordande, vilket ännu inte vunnit laga kraft.

Som anges i Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 31 oktober 2018 i mål nr 6922-18 framgår det av RÅ 80 2:53 att det föreligger ett formellt hinder för prövning av ansökan om utdömande av vite före den tidpunkt då vitesföreläggandet, på vilken ansökan är grundad, har vunnit laga kraft. Detta trots att förordnandet i målet var omedelbart verkställbart.

Det är riktigt, som Nämnden anför, att det aktuella avgörandet är baserat på gällande rätt innan lagen (1985:206) om viten ("**viteslagen**") trädde ikraft. Dock delar Bolaget förvaltningsrättens bedömning att RÅ 80 2:53 inte har förlorat sitt prejudikatsvärde. Se bland annat Kammarrätten i Stockholms dom den 27 april 2016 i mål nr 1181-16, vilken fastslog att det föreligger ett formellt hinder för prövning av ansökan om utdömande av vite före den tidpunkt då vitesföreläggandet, på vilken ansökan är grundad, är lagakraftvunnet. Därtill är RÅ 80 2:53 baserat på allmänna rättsprinciper, vilka alltså gör sig gällande, se avsnitt 3.2 nedan.

Nämnden påstår felaktigt att det ovannämnda avgörandet från kammarrätten avsåg den viteslagstiftning som gällde innan den lagstiftningsreform som ledde fram till nuvarande viteslag genomfördes. De omständigheter som låg till grund för vitesföreläggandet i målet inträffade under år 2014, då den nuvarande viteslagen, som trädde ikraft den 1 juli 1985, i allra högsta grad gällde. Det får således förutsättas att Kammarrätten i Stockholm tog hänsyn till nu gällande viteslagstiftning i sitt avgörande och att, som förvaltningsrätten i det aktuella målet mellan Bolaget och Nämnden anför, RÅ 80 2:53 därför inte har förlorat sitt prejudikatsvärde, trots viteslagstiftningsreformen.

Nämnden anför vidare att det föreligger en inkonsekvens i praxis avseende huruvida ett vite kan utdömas trots att föreläggandet inte har vunnit laga kraft och hänvisar till Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål nr M 1325-11. Detta påstående är dock felaktigt. Det är riktigt att Mark- och miljööverdomstolen i det angivna fallet fann att vite, där vitesföreläggandet gällde med omedelbar verkställighet, kunde dömas ut trots att vitesföreläggandet inte vunnit laga kraft. Det finns dock ett antal avgörande skillnader mellan förevarande mål och målet vid Mark- och miljööverdomstolen. Till skillnad från Bolaget hade adressaten av föreläggandet inte ansökt om inhibition av föreläggandet och han hade dessutom medgivit de omständigheter som föranledde föreläggandet. Bolaget har dock, tvärtom, både ansökt om inhibition och bestritt de omständigheter som Nämnden lagt till grund för vitesföreläggandet. Således föreligger betydande skillnader mellan mål nr M 1325-11 och förevarande mål.

Trots att Bolagets yrkande om inhibition hos Länsstyrelsen Stockholm avslagits, har vitesföreläggandet inte vunnit laga kraft, eftersom Länsstyrelsen inte meddelat något slutligt beslut i överklagandemålet. Även om Länsstyrelsen skulle ogilla Bolagets överklagande, och fastställa föreläggandet, är det vanligt att den överprövande myndigheten eller domstolen bestämmer en ny tidsfrist för föreläggandets fullgörande. Eftersom tidsfristen är avgörande för frågan om huruvida vitet kan dömas ut eller inte, bör ett eventuellt utdömande av vite ske först efter att det bakomliggande föreläggandet vunnit laga kraft.¹

¹ Se R. Lavin, *Viteslagstiftningen*, 3:e upplagan av den 1 januari 2017, s. 44.

Som Bolaget anför i sitt yttrande till förvaltningsrätten den 25 april 2018 i mål nr 6922-18 framgår det i doktrinen att det inte är klart hur regeln om att ett tidigare föreläggande ska ha vunnit laga kraft bör tillämpas i mål om vitets utdömande. I sådana situationer, där innebörden av rättstillämpning inte är entydig, finns oftast skäl för den utdömande myndigheten att gå fram med viss försiktighet. För att undvika att den utdömande myndigheten meddelar en felaktig dom och undvika en eventuell resningssituation samt mot bakgrund av rådande praxis samt doktrin, gör den utdömande myndigheten klokt i att, i en situation som den nu aktuella, invänta föreläggandets lagakraftvinnande.

Som Nämnden beskriver avgjordes RÅ 80 2:53 innan viteslagstiftningsreformen och Kammarrätten i Stockholm behandlade, i det ovannämnda mål nr 1181-16, inte den omständigheten att RÅ 80 2:53 avgjordes innan viteslagen trädde ikraft. Avgörandet i RÅ 80 2:53 utgick dock inte utifrån någon uttrycklig lagbestämmelse om att vite inte kan utdömas utan ett lagakraftvunnet föreläggande, utan avgörandet baserades på allmänna rättsprinciper som gäller även idag och vid tillämpningen av viteslagen (se avsnitt 3.2 nedan).

3.2 Allmänna rättsprinciper ska upprätthållas

3.2.1 Effektivitetskravet får inte genomdrivas på bekostnad av principen om rättssäkerhet

Den enskilde garanteras rättssäkerhet bland annat genom rätten till en domstolsprövning av myndighetsbeslut. I enlighet med rättssäkerhetsprincipen ska vite därför inte utdömas utan att ett föreläggande har vunnit laga kraft och adressaten av vitet fått möjlighet att pröva beslutet i domstol. En absolut huvudregel är således att tillämpningen av ett vitesföreläggande förutsätter att beslutet har vunnit laga kraft.² Endast i undantagsfall bör vite kunna utdömas utan att beslutet vunnit laga kraft, exempelvis om adressaten avstår från att överklaga föreläggandet. Utdömande myndigheter brukar därför avvakta lagakraftvinnandet även i fall där föreläggandet är omedelbart verkställbart för att undvika att vitesföreläggandet rubbas genom exempelvis länsstyrelsens beslut vid ett överklagande.³

Även om kravet på en effektiv förvaltning är viktigt, måste allmänhetens grundläggande rättssäkerhetskrav tillgodoses. En av de viktigaste rättssäkerhetsgarantierna inom förvaltningsrätten är att den enskilde har en lagstadgad rätt att överklaga myndighetsingripanden som den enskilde anser felaktiga och få beslut omprövade hos en högre förvaltningsmyndighet eller

² Se Prop. 1984/85:96, med förslag till lag om viten m.m., s. 42 samt jmf. H. Strömberg och B. Lundell, *Allmän förvaltningsrätt*, 25:e uppl., 2011, s. 150.

³ Se R. Lavin, *Viteslagstiftningen*, 3:e upplagan av den 1 januari 2017, s. 124 f.

domstol. En ordning som i rimlig utsträckning tillgodoser både en effektiv förvaltning och rättssäkerhetsprincipen är naturligtvis att föredra.⁴ Genom att utdöma vite innan ett föreläggande har vunnit laga kraft tillåts kravet på effektivitet ta överhanden, på allvarlig bekostnad av rättssäkerhetsprincipen. Med en sådan ordning fräntas den enskilde den viktigaste rättssäkerhetsgarantin, dvs. möjligheten att få myndighetsbeslutet slutligt prövat innan effekterna av beslutet verkställs.

I den mån det, som Nämnden antyder, är ett problem att ett överklagande av ett vitesföreläggande innebär en alltför lång tidsutdräkt innan vite kan utdömas är det snarare fråga om ett generellt samhällsproblem och det bör ställas högre krav på skyndsamhet hos den förvaltningsmyndighet som ska ompröva föreläggandet. Det är inte rimligt att bristande skyndsamhet i handläggningen av överklaganden ska drabba den enskilde på så sätt att vite utdöms innan slutlig prövning av vitesföreläggandet har hunnit ske.

I det aktuella målet har Nämnden ansökt om utdömande av vite trots att det bakomliggande vitesföreläggandet inte har vunnit laga kraft, eftersom Bolaget har överklagat föreläggandet. Eftersom frågan om utdömande av vite är beroende av om föreläggandet är korrekt utformat, behövligt och om vitesbeloppet är proportionerligt är det av synnerlig vikt att prövningen av vitesföreläggandet är avslutad genom lagakraftvunnet avgörande innan en förvaltningsdomstol prövar frågan om utdömande av det aktuella vitet. Om vite skulle utdömas innan en prövning av huruvida föreläggandet är korrekt utformat, behövligt och att vitesbeloppet är proportionerligt, särskilt eftersom Bolaget är av den uppfattningen att Nämndens beslut är grovt felaktigt, skulle det innebära en allvarlig överträdelse av rättssäkerhetsprincipen.

Som Nämnden har påpekat var det huvudsakliga syftet med viteslagstiftningsreformen att vite skulle bli ett mer effektivt rättsmedel.⁵ Principen om effektivitet och principen om rättssäkerhet kan dock i vissa fall betraktas som två motsatta principer, där å ena sidan en snabb och effektiv procedur kan leda till felaktiga beslut som drabbar den enskilde, medan å andra sidan en alltför omständlig procedur riskerar att förlama myndigheters handlingskraft.⁶

Det bör även framhållas att Bolaget inte har överklagat vitesföreläggandet i ett försök till förhållning eller att urholka effektiviteten hos de omedelbart verkställbara föreläggandena såsom Nämnden antyder i sitt överklagande till kammarrätten.⁷ Det är riktigt, såsom Nämnden anför, att det i förarbetena till viteslagen resoneras kring möjligheten att förena vitesförelägganden med omedelbar verkställighet och att det i vissa situationer kan finnas skäl att vitesförelägganden ska kunna förordnas

⁴ H. Strömberg och B. Lundell, *Allmän förvaltningsrätt*, 25:e uppl., 2011, s. 164 f. och 176.

⁵ Se SOU 1982:21, *Ett effektivare vite*, s. 7 f.

⁶ H. Strömberg och B. Lundell, *Allmän förvaltningsrätt*, 25:e uppl., 2011, s. 164.

⁷ Jmf. R. Lavin, *Viteslagstiftningen*, 3:e upplagan av den 1 januari 2017, s. 43 f. och 125 f.

gälla utan hinder av att föreläggandet vunnit laga kraft. Som exempel på sådana situationer är om den beslutande myndigheten har anledning att misstänka att adressaten avsiktligt förhalar föreläggandets lagakraftvinnande eller om särskild skyndsamhet krävs.⁸

Bolaget anser att Nämndens föreläggande är grovt felaktigt, varför Bolaget har överklagat föreläggandet. Bolagets överklagande av föreläggandet är således varken oggrundat eller någon illojal åtgärd i syfte att inte behöva efterkomma föreläggandet. Det bör också påpekas att det inte ligger i Bolagets intresse att sväva i ovisshet om huruvida vitesföreläggandet träder i kraft eller inte.

Nämnden anger, med hänvisning till förarbetena till viteslagstiftningen att exempel på när särskild skyndsamhet krävs (och att ett vitesföreläggande därför ska kunna förordnas gälla innan beslutet vunnit laga kraft) är vid överhängande fara för människors eller djurs liv eller hälsa. Som framgår av avsnitt 3.3 nedan har det dock inte förelagat någon fara för människor liv eller hälsa, varför det inte föreligger särskilda skäl att frångå huvudprincipen och utdöma vite trots att Nämndens föreläggande ännu inte vunnit laga kraft.

3.2.2 Processrättsliga principer måste upprätthållas

Nämnden anför i sitt överklagande till kammarrätten att det, eftersom det är samma överprövande myndighet i prövningen av överklagandet och prövningen av utdömandet av vite, är rimligt att anta att den överprövande myndighetens bedömning av vitesföreläggandets giltighet vid prövningen av utdömandet av vitet får anses ge vägledningen för prövningen av överklagandet, för det fall det kommer efteråt.

Även om det i och för sig kan finnas en viss logik i Nämndens argument, bör det påminnas om principen om litispendens, som anger att om samma sak redan prövas i ett annat mål, får saken inte tas upp i en ny prövning. Högsta domstolen har exempelvis uttalat att "*rättegångshinder enligt 13 kap 6 § (litispendens) anses i princip föreligga i samma utsträckning som en lagakraftvunnen dom i den pågående rättegången kommer att medföra rättegångshinder på grund av rättskraft enligt 17 kap 11 § RB*".⁹

I det aktuella fallet har Bolaget överklagat Nämndens vitesföreläggande. Bolagets överklagande har ännu inte slutligen prövats, varför prövningen av föreläggandet ännu är pågående. Som Nämnden anför och som anges i kommentaren till viteslagen, ingår en kontroll av föreläggandets beskaffenhet i själva prövningen av vitesutdömandet.¹⁰ Utfallet av prövningen av föreläggandet har därför en direkt

⁸ Prop. 1984/85:96, med förslag till lag om viten m.m., s. 42 f. samt jmf. SOU 1982:21, *Ett effektivare vite*, s. 44 f.

⁹ NJA 1999 s. 520. Se även P. O. Ekelöf, T. Bylund och R. Boman; *Rättegång III*, 6:e uppl., s. 104.

¹⁰ Jmf. R. Lavin, *Viteslagstiftningen*, 3:e upplagan av den 1 januari 2017.

påverkan på utgången av frågan om utdömande av vite enligt föreläggandet – om det bakomliggande föreläggandet exempelvis undanröjs saknas grund för utdömande av vite och förvaltningsdomstolen som prövar vitesutdömandet är således förhindrad att på nytt pröva föreläggandets riktighet.¹¹

3.3 Felaktiga omständigheter som ligger till grund för vitesföreläggandet

Bolaget bestrider i och för sig inte att det, främst initialt då Bolaget tog över verksamheten, funnits vissa brister. Omfattningen såväl som antalet brister har dock varit mer begränsande än vad Nämndens föreläggande ger uttryck för, och de brister som identifierats har alltid skyndsamt åtgärdats.

Det har endast varit fråga om ett fåtal situationer då det funnits brister hänförliga till säkerställandet av rätt allergikost till rätt elev, vilket är det syfte som anges i föreläggandet. Därtill vill Bolaget framhålla att det endast förekommit i ett enda fall att en elev med allergikost fått en allergisk reaktion, trots att det aktuella köket dagligen serverar omkring 3 000 portioner, varav omkring 20 procent utgörs av specialkost. Enligt Bolagets mening är därför Nämndens bedömning av verksamheten felaktig såväl i sak som rättsligt. Bolaget anser att Nämndens beskrivning av ärendet är överdriven och att föreläggandet är en obehövlig och under alla förhållande oproportionerlig åtgärd.

Vidare bör det särskilt framhållas att just de påtalade brister avseende allergikost som Nämnden lagt till grund för föreläggandet konstaterades av Nämnden, den 5 december 2017, vara åtgärdade. Att Nämnden mot den bakgrunden ändå fattade beslut om föreläggandet framstår som både anmärkningsvärt och direkt felaktigt.

Som framgår ovan delar Bolaget inte den beskrivning av de faktiska omständigheterna som Nämnden lagt till grund för vitesföreläggandet. Enligt Bolagets mening saknas det förutsättningar för föreläggande av vite, eftersom vitesföreläggandet är obehövligt, oproportionerligt och alltför oprecist beskrivet (se Bolagets överklagande av vitesföreläggandet till Länsstyrelsen av den 22 december 2017, [bilaga 1](#)). Mot denna bakgrund ska vitesföreläggandet rätteligen upphävas och det ska därför inte heller läggas till grund för utdömande av vite.

3.4 Förvaltningsrättens avvisningsbeslut är inte felaktigt

Det ska noteras att förvaltningsrättens avvisningsbeslut inte är felaktigt. Bolaget yrkade att Nämndens ansökan om utdömande av vite skulle vilandeförklaras till dess att Bolagets överklagande av Nämndens beslut om föreläggande vid vite slutligen prövats och avgörandet vunnit laga kraft. Nämnden motsatte sig emellertid yrkandet om målets vilandeförklaring och yrkade istället att

¹¹ Jmf. NJA 2010 s. 54.

förvaltningsrätten skulle avslå Bolagets yrkande och istället skyndsamt ta upp målet till slutligt avgörande. Då Länsstyrelsen Stockholm inte slutligt avgjort ärendet ansåg förvaltningsrätten sig vara förhindrad att pröva Nämndens ansökan om utdömande av vite i sak.

I Nämndens överklagande till Högsta förvaltningsdomstolen anför Nämnden att det i lagkommentaren till viteslagen anges uttryckligen att en talan om vitets utdömande inte ska avvisas. Det är förvisso riktigt, men förvaltningsrätten avvisade Nämndens ansökan på grund av att förvaltningsrätten varken kunde pröva frågan eller ansåg att det fanns skäl att vilandeförklara målet med anledning av att Nämnden önskat ett skyndsamt slutligt avgörande. Förvaltningsrätten var därför tvungen att avvisa Nämndens ansökan om utdömande av vite. Förvaltningsrättens avvisningsbeslut är således korrekt och ska därför fastställas av kammarrätten.

4. Avslutande kommentar

Mot bakgrund av det ovan sagda instämmer Bolaget inte i Nämndens uppfattning att det enligt gällande rätt inte föreligger något formellt hinder mot att pröva ett utdömande av vite innan ett vitesföreläggande har vunnit laga kraft.

Tvärtom skulle det vara ett allvarligt avsteg från rättssäkerhetsprincipen om vite skulle kunna utdömas utan att den enskilde fått möjlighet att först motsätta sig föreläggandet och få sin sak prövad av en högre instans än den beslutande myndigheten.

Bolaget vidhåller därmed att kammarrätten ska besluta i enlighet med vad Bolaget yrkat.

Stockholm som ovan

Kristian Pedersen

Karolina Kjellberg

Bilaga:

1. Bolagets överklagande av vitesföreläggandet till Länsstyrelsen av den 22 december 2017.

KST - POST AVD 4

Från: Registrator Kammarrätten i Stockholm - KST
Skickat: den 12 juli 2019 10:29
Till: KST - POST AVD 4
Ämne: VB: Yttrande i mål 4337-19 [KP-A.FID4028]
Bifogade filer: Fazer_MoH-Stockholm_yttr_190712.PDF; Bilaga1_Fazer_MoH-Stockholm_ökl_vitesföreläggande_2017-12-22.PDF

Med vänlig hälsning

Maria Larsson

Registrator, Administrativa enheten, Kammarrätten i Stockholm

08-561 690 17 • maria.larsson@dom.se • Postadress: Box 2302, 103 17 Stockholm • Besöksadress: Birger Jarls torg 5 • Fax: 08-14 98 89 •
www.kammarrattenistockholm.domstol.se

Från: Karolina Kjellberg [<mailto:Karolina.Kjellberg@kahnpedersen.se>]

Skickat: den 12 juli 2019 10:22

Till: Registrator Kammarrätten i Stockholm - KST <kammarrattenistockholm@dom.se>

Ämne: Yttrande i mål 4337-19 [KP-A.FID4028]

Bifogat återfinns Fazer Food Services AB:s yttrande i mål 4337-19 med tillhörande (1) bilaga.

Med vänliga hälsningar,
Karolina

Karolina Kjellberg

Associate
+46 720 50 92 37
[LinkedIn](#)

**<kahn
>pedersen**

Advokatfirman Kahn Pedersen KB

Offices: Sveavägen 17
Postal Address: P.O. Box 16119, SE-103 23
Stockholm, Sweden
+46 8 121 502 20

This e-mail is confidential and may contain legally privileged information. Please delete and notify us immediately if received in error.
Our services are subject to the General Terms and Conditions and Privacy Notice available on <https://www.kahnpedersen.se/>.

Stockholm den 22 december 2017

Länsstyrelsen i Stockholms län

KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM

Ink. 2019-07-12

Målnr.
Aktbil

4337-19
6

ÖVERKLAGANDE AV BESLUT ENLIGT LIVSMEDELSLAGEN

Sökande: Fazer Food Services, org.nr. 556045-1907 ("**Fazer**")
Box 30170
104 25 Stockholm

Ombud: Advokaten Kristian Pedersen
Advokatfirman Kahn Pedersen KB
Box 16119
103 23 Stockholm
08-121 50 220
kristian.pedersen@kahnpedersen.se

Motpart: Stockholms stad, Miljö- och
hälsoskyddsnämnden ("**Nämnden**")
Box 8136
104 20 Stockholm

Överklagat
beslut: Nämndens beslut av den 19 december 2017,
dnr. 2017-002076 ("**Beslutet**")

Saken: Föreläggande vid löpande vite enligt
livsmedelslagen (2006:804)

1. Inledning

Som ombud för Fazer får jag härmed överklaga Beslutet, bilaga 1, enligt nedanstående yrkanden och grunder.

2. Yrkanden

2.1 Förstahandsyrkande

Fazer yrkar i första hand att länsstyrelsen ska upphäva Beslutet.

2.2 Andrahandsyrkande

Fazer yrkar i andra hand att länsstyrelsen ska ändra Beslutet genom att sätta ned vitesbeloppet till 10 000 kronor per tillfälle, eller till ett belopp som länsstyrelsen finner skäligt.

2.3 Yrkande om inhibition

Fazer yrkar att länsstyrelsen ska besluta att Beslutet tills vidare inte ska gälla.

3. Grunder

3.1 Förstahandsyrkandet

Som grund för förstahandsyrkandet anförs att Beslutet av följande skäl är felaktigt.

Beslutet utgår från en felaktig tolkning och beskrivning av de faktiska omständigheterna i ärendet.

De felaktigheter som Nämnden anser funnits och har lagt till grund för Beslutet redan åtgärdats av Fazer, och Nämnden bekräftat detta genom att upphäva tidigare beslutade åtgärder mot Fazer. Såvitt Fazer kan bedöma är det därmed ostridigt att felaktigheterna har åtgärdats och det saknas därför skäl för ingripande mot Fazer på grund av de av Nämnden åberopade felaktigheterna.

Det saknas förutsättningar för utsättande av vite på det sätt som framgår av Beslutet.

- Ett vitesföreläggande är obehövligt eftersom felaktigheter som Nämnden anser funnits och har lagt till grund för Beslutet redan åtgärdats av Fazer. Beslutet är därför även oproportionerligt.
- Vitesföreläggandet, såsom det utformats, uppfyller inte de grundläggande förutsättningar som framgår av lagen (1985:206) om viten ("**viteslagen**"), då det är alltför oprecist utformat, såväl med avseende på den tid under vilket det gäller som med avseende på dess innebörd, och då det med hänsyn till omständigheterna inte kan anses lämpligt att förelägga ett löpande vite.

3.2 Andrahandsyrkandet

Som grund för andrahandsyrkandet anförs att det förelagda vitet, för det fall länsstyrelsen anser det korrekt att förelägga vite, är för högt eller i vart fall går utöver vad som är nödvändigt. Det utsatta beloppet är därför oproportionerligt, i sig såväl som i relation till de arten och allvarlighetsgraden av de enskilda felaktigheter som vitet angetts syfta till att förebygga.

3.3 Yrkandet om inhibition

Som grund för yrkandet om inhibition anförs att det saknas skäl för att Beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas. Såvitt Fazer kan bedöma är det ostridigt att de felaktigheter som Nämnden lagt till grund för Beslutet redan har åtgärdats, och det saknas därför skäl att anta att det finns något av lagstiftaren erkänt skyddsintresse som skulle trädas för när om Beslutet skulle gälla först i händelse av att det vinner laga kraft. Dessutom är den skada som Fazer lider av den rättsosäkerhet som följer av Beslutets felaktiga utformning betydande, och under alla förhållanden större än den eventuella nyttan med att Beslutet tillåts gälla omedelbart.

4. Omständigheter som anförs till stöd för yrkandena

4.1 Beslutet utgår från en felaktig tolkning och beskrivning av de faktiska omständigheterna i ärendet

4.1.1 Inledande kommentarer

Fazer bestrider i och för sig inte att det, främst initialt då Fazer övertog verksamheten efter den tidigare upphandlade leverantören, funnits vissa brister. Dessa brister har dock huvudsakligen berott på omständigheter utanför Fazers kontroll, såsom att personal slutat, visat sig behöva utbildas och gamla invanda mönster behövt förändras. Omfattningen såväl som antalet brister har dessutom varit mer begränsade än vad Beslutet ger uttryck för, och de brister som identifierats har regelmässigt skyndsamt åtgärdats. Fazers inställning är därför att Nämnden både uppfattat och, i juridiskt hänseende, tolkat de faktiska omständigheterna på ett felaktigt sätt.

Mot denna bakgrund kommenterar Fazer nedan de kontrollrapporter och beslut som Nämnden i Beslutet hänvisar till, och som Fazer uppfattat utgör en väsentlig del av skälen för Beslutet.

4.1.2 2017-02-28 Kontrollrapport, planerat kontrollbesök

Fazer bestrider inte att det vid kontrollbesöket fanns vissa brister, av det slag som fanns när Fazer övertog verksamheten. De identifierade bristerna har dock skyndsamt åtgärdats.

4.1.3 2017-03-07 Beslut om förbud mot tillagning av allergikost

Som skäl för beslutet av den 7 mars 2017 angavs en incident den 31 januari 2017 då en glutenintolerant elev på Kulturama fått fel sorts pasta, de brister som påtalats i kontrollrapporten av den 28 februari 2017 och en provtagning vid Adolf Fredriks musikklasser den 22 februari 2017, vilken visade att en rätt innehöll 1100 mg gluten/kg livsmedel, vilket överskrider gränsvärdet (20 mg gluten/kg livsmedel) som glutenfria livsmedel högst får innehålla.

Beträffande incidenten den 31 januari 2017 kan Fazer konstatera att informationen är korrekt, och att incidenten beror på att en nyanställd medarbetare tillagat glutenfri pasta på korrekt sätt, men sedan dessvärre begått ett misstag vid paketeringen i matlådor.

Gällande provtagningen som genomfördes den 22 februari 2017 uppstod ett missförstånd om vilken sorts pasta som inspektören ville ta prov på. Medarbetarna i mottagningsköket uppfattade att det som efterfrågades var ett prov på laktosfri pasta, och gav därför inspektören pasta innehållande gluten, men utan laktos. De elever som skulle serveras glutenfri kost hade dock fått glutenfri pasta. Verksamhetens rutiner fungerade således på avsett sätt, och det rapporterades inte heller några allergiska reaktioner i samband med den aktuella måltiden.

4.1.4 2017-05-19 Beslut om upphävande av förbud mot tillagning av allergikost

Av beslutet, bilaga 2, framgår att de brister som påtalats i samband med tidigare kontroll, och som låg till grund för beslutet om förbud, åtgärdats.

4.1.5 2017-05-22 Kontrollrapport, uppföljande kontroll

Vid kontrollen konstaterades inga avvikelser, bilaga 3.

4.1.6 2017-06-08 Kontrollrapport, planerat kontrollbesök

Av kontrollrapporten framgår att Fazer den 2 juni 2017 levererat vanlig pasta till en elev som är allergisk mot vete, havre och råg. Eleven åt dock inte av pastan, och det uppkom därför inte några allergiska besvär. Av kontrollrapporten framgår också att vetemjöl och ytteremballage lagrades i produktionsutrymmet där oförpackade livsmedel hanterades.

De påtalade bristerna åtgärdades skyndsamt, genom att Fazer förstärkte restaurangens personalstyrka med ny köksmästare samt en administratör för att göra personalsituationen mindre sårbar. Därutöver förtydligades rutinen för dubbelkontroll vid portionering och en kategorisering av recepturen för de gröna smakerna (vegetariskt) gjordes i enlighet med Fazers rutiner. Handlingsplanen för dessa åtgärder återrapporterades till Nämnden redan den 9 juni 2017.

4.1.7 2017-09-01 Kontrollrapport, uppföljande kontroll

Av kontrollrapporten, bilaga 4, framgår att samtliga tidigare påtalade avvikelser åtgärdats.

Vidare framgår av kontrollrapporten att det vid kontrollen, enligt Nämndens mening, inte fanns tillräckligt fungerande ventilation, att det var mycket ånga från kokgrytorna och det droppade vatten från taket efter ångan samt att då det är många allergener som är vattenlösliga, kan detta innebära att vattenånga sprids i köket och därigenom kan kontaminera mat som inte ska innehålla allergener.

Fazer delar inte Nämndens uppfattning beträffande risken för kontamination. Allergikosthanteringen skiljs åt i tid från matlagning av soppor och grytor för att undvika kontaminering via ånga.

Det kan också konstateras att Fazer inte äger den aktuella lokalen, men har påtalat behovet av bättre ventilation för Stockholms stad, som inte bara utövar tillsyn utan även är fastighetsägare och därmed ansvarig för den aktuella lokalen. Eftersom Fazer inte är fastighetsägare utan endast har nyttjanderätt till lokalen, och därmed saknar faktiskt och rättslig möjlighet att följa ett föreläggande om bättre ventilation, kan det som framgår av kontrollrapporten enligt Fazers mening inte läggas till grund för ett vitesföreläggande mot Fazer (2 § andra stycket viteslagen). Den aktuella kontrollrapporten kan därför inte motivera något vitesföreläggande, och kan således inte anses utgöra något godtagbart skäl för Beslutet.

4.1.8 2017-11-10 Kontrollrapport, uppföljning av klagomål

Av kontrollrapporten framgår att Nämnden ansett att Fazer inte följer sin egen rutin för att rätt mat till rätt barn packats i värmevagnarna.

Fazer har med anledning av detta omgående förtydligat för alla medarbetare vilka steg som ska genomgå i rutinen och varför samt tillsatt extra ledningsresurser på plats för att säkerställa efterlevnad.

Av kontrollrapporten framgår vidare att Nämnden haft synpunkter på hur Fazer säkerställer att maten har rätt temperatur när värmevagnarna lämnar köket. För att åtgärda detta har Fazer omgående förtydligat rutinen för dokumentering av temperaturen på den förpackade maten.

4.1.9 2017-12-01 Beslut om förbud mot tillagning av allergikost

Av Beslutet framgår att skälen för det huvudsakligen utgörs av omständigheter som påtalats i kontrollrapporten av den 10 november 2017, och som redan åtgärdats av Fazer. Fazer anser därför att beslutet, i den del det baserades på redan avhjälpta brister, var felaktigt.

Därutöver framgår av beslutet att det förekommit ytterligare ett fall av felaktig leverans av pasta, märkt som glutenfri, trots att den innehöll gluten. De två aktuella

eleverna är dock inte intoleranta mot gluten, utan har kategoriserats i en kategori för bland annat glutenintoleranta för att hålla nere antalet kategorier. Fazers medarbetare i det aktuella fallet visste att dessa elever inte är glutenintoleranta och serverade därför vanlig pasta. Att matlådorna inte märktes om är inte i enlighet med gällande rutin, eftersom det medförde en felmärkning av maten, men har i det aktuella fallet inte medfört någon risk för de aktuella eleverna. Fazer har med anledning av det inträffade förtydligat rutinen för medarbetarna och förklarat vikten av att gjord kategorisering efterlevs oavsett medarbetarnas detaljkunskaper om de enskilda elevernas behov.

4.1.10 2017-12-11 Kontrollrapport, uppföljande kontroll

Den 5 december 2017 genomförde Nämnden en kontroll av verksamheten. Av kontrollrapporten, upprättad den 11 december 2017, bilaga 5, framgår att inga avvikelser konstaterades samt att den tidigare påtalade bristen avseende efterlevnad av rutinen för att säkerställa rätt allergikost till rätt elev ansågs vara åtgärdad.

Vid den aktuella tidpunkten ansåg Nämnden således att inga nya avvikelser fanns samt, vilket är av relevans för förevarande mål, att det inte fanns några brister med avseende på säkerställande av rätt allergikost till rätt elev.

4.1.11 2017-12-06 Beslut om upphävande av förbud mot tillagning av allergikost

Som ett resultat av den godkända kontrollen den 5 december 2017 upphävdes, den 6 december 2017, beslutet om förbud mot tillagning av allergikost. Upphävandebeslutet delgavs Fazer endast muntligen.

4.1.12 Fazers sammanfattande kommentarer till de ovan redovisade omständigheterna

Som nämnts ovan bestrider Fazer i och för sig inte att det, främst initialt då Fazer övertog verksamheten efter den tidigare upphandlade leverantören, funnits vissa brister. Omfattningen såväl som antalet brister har dock varit mer begränsade än vad Beslutet ger uttryck för, och de brister som identifierats har alltid skyndsamt åtgärdats.

Som framgår av redogörelsen ovan har det endast varit fråga om ett fåtal situationer då det funnits brister hänförliga till säkerställandet av rätt allergikost till rätt elev, vilket är det syfte som anges i Beslutet. Därtill vill Fazer framhålla att det endast förekommit i ett enda fall att en elev med allergikost fått en allergisk reaktion, trots att det aktuella köket dagligen serverar omkring 3 000 portioner, varav omkring 20 procent utgörs av specialkost. Enligt Fazers mening är därför Nämndens bedömning av verksamheten felaktig såväl i sak som rättsligt. Fazer anser att Nämndens beskrivning av ärendet är överdriven och att Beslutet, liksom

tidigare meddelade förbudsbeslut, är en obehövlig och under alla förhållanden oproportionerlig åtgärd.

Vidare bör särskilt framhållas att just de påtalade brister avseende allergikost som Nämnden lagt till grund för Beslutet så sent som den 5 december 2017 av Nämnden konstaterats vara åtgärdade, se kontrollrapporten av den 11 december 2017. Att Nämnden mot den bakgrunden ändå fattat Beslutet framstår som både anmärkningsvärt och direkt felaktigt.

I och med det angivna syftet för Beslutet, att säkerställa korrekt märkning av allergikost, anser Fazer att övriga påtalade brister, som också varit av begränsad omfattning och dessutom alltid skyndsamt åtgärdats, inte kan läggas till grund för Beslutet, utan att det endast är avvikelser rörande allergikost som kan tillmätas betydelse i målet. Det innebär att övriga påtalade brister, det vill säga brister som inte är hänförliga specifikt till allergikost saknar relevans för länsstyrelsens prövning.

Mot denna bakgrund ska Beslutet upphävas.

4.2 Det saknas förutsättningar för utsättande av vite

4.2.1 Grundläggande förutsättningar för vitesförelägganden

Det är en allmän förvaltningsrättslig princip att förelägganden mot enskilda ska vara proportionerliga. Detsamma följer av den unionsrättsliga proportionalitetsprincipen, vilken uttryckligen framgår av den unionslagstiftning som Nämnden baserat Beslutet på. Se i detta avseende bland annat artikel 55 i Europaparlamentets och rådets förordning 882/2004/EG av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd, i vilken det uttryckligen anges att de sanktioner som medlemsstaterna tillämpar ska vara proportionerliga.

En grundläggande förutsättning för att vite ska kunna föreläggas är därmed att det i det enskilda fallet är proportionerligt.

Ett vitesföreläggande måste vidare vara formulerat så tydligt att adressaten inte kan missförstå vad som krävs för att undgå vitet (se RÅ 1974 ref. 119 och RÅ 1994 ref. 29) och om föreläggandet innebär en skyldighet för adressaten att vidta en viss åtgärd, ska det av föreläggandet framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsfrist åtgärden ska vidtas (2 § viteslagen).

4.2.2 Vitesföreläggandet är obehövligt och oproportionerligt

Proportionalitetsprincipen innebär att alla åtgärder som vidtas ska vara både nödvändiga och lämpliga med hänsyn till de syften som åtgärden syftar till att uppnå. I valet mellan olika åtgärder ska den åtgärd väljas som leder till minsta möjliga negativ påverkan för det enskilda intresse som berörs. Det måste således finnas ett rimligt förhållande mellan det eftersträlvade syftet och den vidtagna

åtgärden. Åtgärden måste vara ägnad att säkerställa att det eftersträvade syftet uppnås, samtidigt som det men som drabbar den enskilde som påverkas av åtgärden inte får vara oproportionerligt i förhållande till nyttan för det allmänna.

En proportionalitetsbedömning ska göras i tre steg. För det första ska prövas om åtgärden är en lämplig och effektiv åtgärd för att uppnå det eftersträvade syftet. För det andra ska prövas om åtgärden är nödvändig för att uppnå det eftersträvade syftet, såtillvida att det inte finns något annat och mindre ingripande alternativ som kan väljas. För det tredje ska prövas om den negativa effekt som åtgärden får för det enskilda intresse eller den rättighet som åtgärden inskränker, är överdriven i förhållande till det eftersträvade syftet. De tre stegen är kumulativa, i den meningen att det endast är åtgärder som klarar alla tre stegen i prövningen som är att betrakta som proportionerliga.

Med avseende på Beslutet kan konstateras att det möjligen kan anses utgöra en lämplig och effektiv åtgärd för att uppnå det syfte som Nämnden angett i skälen för Beslutet. I och med att de felaktigheter som Nämnden baserat Beslutet på redan åtgärdats av Fazer är Beslutet dock inte någon nödvändig åtgärd, eftersom det eftersträvade syftet redan har uppnåtts. I vart fall har Nämnden inte visat att det, efter tidigare beslutade åtgärder, förekommit några nya felaktigheter som skulle kunna motivera ytterligare åtgärder. Dessutom innebär Beslutet, såsom det formulerats, en betydande rättsosäkerhet för Fazer, vilket medför en skada som är oproportionerligt i förhållande till Nämndens syfte med Beslutet.

Beslutet är således både obehövligt och oproportionerligt och ska därför upphävas.

4.2.3 Tiden för vitesföreläggandet är alltför oprecist beskriven

Som nämnts ovan är det enligt 2 § viteslagen nödvändigt att det av ett vitesföreläggande framgår vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsfrist den förelagda åtgärden ska vidtas.

Av Beslutet framgår att åtgärder ska vidtas "omedelbart". Det framgår dock inte hur länge vitesföreläggandet gäller, utan detta synes vara obegränsat i tiden, vilket i sig utgör ett sådant formellt fel som innebär att Beslutet ska upphävas. Dessutom framgår inte vilken tidsmässig åtskillnad som krävs för att eventuella vitesgrundande felaktigheter, i den mening som avses i Beslutet, ska anses utgöra en respektive flera vitesgrundande felaktigheter. Exempelvis framgår det inte om två felaktigheter som äger rum vid samma tidpunkt ska anses utgöra en eller två vitesgrundande felaktigheter, eller om det krävs att de två felaktigheterna äger rum med viss mellanliggande tidsutdräkt, och i så fall hur lång tid som behöver passera.

Med tanke på den stora betydelse detta kan få för vitets storlek framstår denna otvetydlighet i Beslutet som fullständigt oacceptabel.

Beslutet är därför, med avseende på tiden för vitesföreläggandet, utformat på ett sätt som varken är förenligt med viteslagen eller grundläggande krav på rättssäkerhet och tydlighet i beslut som utgör myndighetsutövning mot enskilda, och i synnerhet inte då det handlar om att ålägga enskilda ekonomiska sanktioner. Beslutet ska därför upphävas.

4.2.4 Vitesföreläggandets innebörd är alltför oprecist beskriven

Av Beslutet framgår att Fazer föreläggs att:

"omedelbart vidta åtgärder, inbegripet men inte begränsat till att genomföra rutiner och anpassa produktionen, som säkerställer en korrekt märkning av allergikost"

samt att:

"[f]öreläggandet förenas med ett löpande vite om 100 000 kronor per tillfälle som miljöförvaltningen konstaterar att ni serverat eller levererat mat som angetts vara allergikost, men som trots detta innehållit allergener som enligt märkningen, eller annan information som följer med maten, denna inte ska innehålla."

Innebörden av föreläggandet är dock alltför oklar för att kunna utgöra ett formellt korrekt vitesföreläggande.

För det första framgår det inte av Beslutet vilka åtgärder som Fazer måste vidta för att uppfylla föreläggandets krav och undgå vite, trots att det som nämnts ovan krävs att ett vitesföreläggande är formulerat så tydligt att adressaten inte kan missförstå vad som krävs för att undgå vitet (se RÅ 1974 ref. 119 och RÅ 1994 ref. 29). Tvärtom anger Beslutet uttryckligen att föreläggandet inte är begränsat till de åtgärder som uttryckligen nämns i Beslutet utan även omfattar andra åtgärder, dock utan att dessa anges i Beslutet.

För det andra framgår det inte av Beslutet vad som utgör en eller flera vitesgrundande felaktigheter, i den mening som avses i Beslutet. Förutom den tidsaspekt som nämnts i föregående avsnitt framstår det som oklart om två felaktigheter som äger rum samtidigt utgör en eller två vitesgrundande felaktigheter. Exempelvis framgår det inte om två felaktigt märkta förpackningar i en och samma leverans utgör en eller två vitesgrundande felaktigheter. Det framgår inte heller om två felaktigt märkta förpackningar i två olika, men samtidiga, leveranser utgör en eller två vitesgrundande felaktigheter. Beslutets utformning lämnar därför alltför stort utrymme för godtycklig bedömning av vad som kan utgöra en överträdelse av föreläggandet.

Med tanke på den stora betydelse detta kan få för vitets storlek framstår denna otydlighet i Beslutet som fullständigt oacceptabel.

Beslutet är därför, med avseende på vitesföreläggandets innebörd, utformat på ett sätt som varken är förenligt med viteslagen eller grundläggande krav på rättssäkerhet och tydlighet i beslut som utgör myndighetsutövning mot enskilda, och i synnerhet inte då det handlar om att ålägga enskilda ekonomiska sanktioner. Beslutet ska därför upphävas.

4.3 Det utsatta vitesbeloppet är för högt eller i vart fall oproportionerligt

Mot bakgrund av karaktären, och den begränsade omfattningen, av de brister som Beslutet syftar till att motverka framstår det utsatta vitesbeloppet som för högt.

Därutöver framstår vitet, även med beaktande av rättspraxis, som alltför högt. Fazer har inte kunnat identifiera någon relevant rättspraxis i vilken ett löpande vite, per överträdelse, ansetts kunna sättas ut med ett så högt belopp som 100 000 kronor. I de få fall då så höga löpande viten satts ut har konstruktionen istället varit sådan att löpande vite utfallit per påbörjad månad som de vitesgrundande omständigheterna förelegat. I de fall som Fazer kunnat identifiera, i vilka löpande vite per överträdelse satts ut, har beloppet som mest uppgått till några få tusen kronor. Som exempel kan Kammarätten i Göteborgs dom den 17 december 2014 i mål nr 2827-13 nämnas. Målet rörde försäljning av ägg som inte uppfyllde kraven i handelsnormerna för ägg, och där det löpande vitet hade fastställts till 3 000 kr för varje tillfälle då miljöskyddsnämnden kunde konstatera att förbudet överträtts. Kammarätten upphävde vitesbeslutet av andra skäl än beloppet, men Fazer menar att nivån som sådan kan anses vägledande för vite med den konstruktion som Nämnden valt. Att, som Nämnden gjort, sätta ut ett vite om 100 000 kronor per konstaterad felaktighet framstår mot den bakgrunden som rättsligt sett felaktigt.

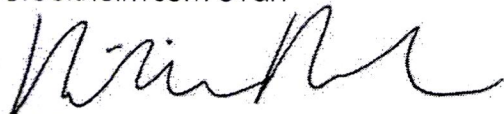
Som framgått ovan har det endast varit fråga om ett mycket begränsat antal påpekade brister, vilka i praktiken endast har fått märkbara konsekvenser i form av en allergisk reaktion i ett fall. Fazer anser därför att Nämnden överdriver riskerna dels för att brister ska uppkomma, dels för att dessa brister ska få konsekvenser som motiverar ett så högt vitesbelopp som det utsatta.

Därtill bör framhållas att handlingarna i målet visar att Fazer alltid skyndsamt och effektivt åtgärdat påtalade brister, och även av den anledningen saknas det skäl att anta att ett högt vite skulle vara nödvändigt för att motivera Fazer till att bättre säkerställa rätt allergikost till rätt elev, eftersom bolaget redan bedriver ett aktivt kvalitetsarbete kring detta och har högt ställda ambitioner gällande livsmedelssäkerheten.

Det utsatta vitesbeloppet är därför sammanfattningsvis för högt eller i vart fall oproportionerligt.

Även mot denna bakgrund framstår således Beslutet som felaktigt och ska därför upphävas. Alternativt ska i vart fall vitet sättas ned i enlighet med Fazers andrahandsyrkande.

Stockholm som ovan

Kristian Pedersen

Bilagor:

1. Nämndens beslut av den 19 december 2017, dnr. 2017-002076
2. Beslut om upphävande av förbud mot tillagning av allergikost av den 19 maj 2017
3. Kontrollrapport av den 22 maj 2017
4. Kontrollrapport av den 1 september 2017
5. Kontrollrapport av den 11 december 2017

Handläggare
Helena Rosén
08-508 28 876
helena.rosen@stockholm.se

Fazer Food Services AB

Box 30170
104 25 STOCKHOLM

(Delgivningskvitto)

KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM

Ink. 2019 -07- 12

Målnr.
Aktbil4337-17
7

Föreläggande vid löpande vite att säkerställa en korrekt märkning av allergikost

Verksamhetens namn	Rödabergsskolan
Verksamhetens adress/ plats	Upplandsgatan 100
Verksamhetsutövare	Fazer Food Services AB
Organisations-/personnummer	556045-1907

Beslut

Stockholms miljö- och hälsoskyddsnämnd förelägger Fazer Food Services AB att i fråga om ovan nämnda livsmedelsverksamhet omedelbart vidta åtgärder, inbegripet, men inte begränsat till, att genomföra rutiner och anpassa produktionen så att en korrekt märkning av allergikost säkerställs.

Med korrekt märkning av allergikost avses i detta beslut att den mat som enligt märkning, eller annan information som följer med maten, är fri från ett visst allergen verkligen är fri från allergenet i fråga.

Föreläggandet förenas med ett löpande vite om 100 000 kronor per tillfälle som miljöförvaltningen konstaterar att ni serverat eller levererat allergikost som innehåller allergener som enligt märkningen, eller annan information som följer med maten, denna inte ska innehålla. Beslutet börjar gälla omedelbart även om ni överklagar det.

Nästa steg

Skriv under och skicka in delgivningskvittot på sista bladet, så att vi vet att ni har tagit emot beslutet.

Nämnden kommer att kontrollera om ni följer detta föreläggande. Om ni inte följer föreläggandet kan nämnden begära vitet döms ut och/eller förbjuda hela eller delar av er verksamhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämndenTekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Bakgrund och iakttagelser

Miljöförvaltningen har vid flera inspektioner under 2017 konstaterat allvarliga brister vid hantering av allergikost i er verksamhet.

Den 7 mars 2017 förbjöd miljö- och hälsoskyddsnämnden allergikosthantering i Rödabergsskolans tillagningskök. Förbudet föranleddes av bristande rutiner och fysiska förutsättningar för tillredning av allergikost vilket medförde såväl överhängande risk för kontaminering som incidenter där felaktig allergikost serverats allergiska skolbarn, med allvarliga konsekvenser för barnen som följd. Det förbudet upphävdes den 19 maj efter att ni vidtagit åtgärder i form av förbättrade rutiner, utbildning av personal, inköp av material och ombyggnation av köket.

Vid uppföljande kontroller konstaterades emellertid att bristerna kvarstod och att nya incidenter inträffat där mat märkt som allergikost, men som innehållit allergener, levererats till serveringskök eller serverats till allergiska skolbarn.

Den 1 december 2017 förbjöd miljö- och hälsoskyddsnämnden åter hantering av allergikost i skolans tillagningskök, efter att det konstaterats att ni vid två tillfällen levererat mat som enligt märkningen skulle vara fri från gluten, men trots detta innehöll gluten.

Därefter har ni skickat in en åtgärdsplan som bland annat innebär att ni förstärker bemanningen i köket under en period. Personal från huvudkontoret ska övervaka hanteringen och instruera personalen i köket.

Förbudet upphävdes den 6 december 2017.

Följande kontrollrapporter och beslut har tidigare upprättats i ärendet och delgivits er:

- 2017-02-28 Kontrollrapport, planerat kontrollbesök
- 2017-03-07 Beslut om förbud mot tillagning av allergikost
- 2017-05-19 Beslut om upphävande av förbud mot tillagning av allergikost
- 2017-05-22 Kontrollrapport, uppföljande kontroll
- 2017-06-08 Kontrollrapport, planerat kontrollbesök
- 2017-09-01 Kontrollrapport, uppföljande kontroll
- 2017-11-10 Kontrollrapport, uppföljning av klagomål

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

- 2017-12-01 Beslut om förbud mot tillagning av allergikost
- 2017-12-06 Beslut om upphävande av förbud mot tillagning av allergikost

Kommunicering

Miljöförvaltningen har sedan tidigare informerat er om de omständigheter som föranleder detta beslut.

Motivering till beslutet

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömning

Miljöförvaltningen har vid upprepade tillfällen under 2017 påtalat brister i era rutiner och i den fysiska miljön vid tillagningssköket i Rödabergsskolan. Bristerna har inneburit risker för kontaminering eller felmärkning av allergikost. Den allvarligaste bristen i er livsmedelsverksamhet är att uppmärkt allergikost innehållit allergener i strid med märkningen. Det är sådana konstaterade brister och incidenter som föranlett miljö- och hälsoskyddsnämnden att vid två separata tillfällen under år 2017 förbjuda hanteringen av allergikost vid er livsmedelsverksamhet.

Riskerna som är förknippade med hanteringen av allergikost är särskilt stora eftersom det för vissa allergiker kan vara förenat med livsfara att få i sig fel mat. Det gäller i synnerhet den mat som ska serveras till allergiska barn i skolan, eftersom de inte kan förväntas ha samma möjlighet eller kunskap som en vuxen att bedöma om de kan äta maten eller inte. Det måste betraktas som ett undantagslöst minimikrav på en livsmedelsföretagare, som åtagit sig att tillreda skolmat avsedd för allergiska barn, att livsmedelsföretagaren vidtar alla till buds stående åtgärder för att säkerställa att barn med kända allergier inte serveras mat som innehåller allergener. Varje sådan konstaterad avvikelse är en allvarlig överträdelse av livsmedelslagstiftningen och ett oacceptabelt brott mot det ansvar livsmedelsföretagaren genom sin verksamhet har gentemot dessa skolbarn.

Efter de åtgärder som ni har vidtagit, bland annat i form av skriftliga rutiner och förändringar i den fysiska miljön, bedömer nämnden att det visserligen finns förutsättningar för en säker hantering av allergikost vid er verksamhet, men att detta

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

förutsätter att de upprättade rutinerna följs och att personalen har tillräcklig utbildning och kunskap om dessa samt att produktionsmetoder och -volymerna medger att rutinerna kan följas så att en säker allergikosthantering kan upprätthållas. Eftersom ni vid upprepade tillfällen under 2017, trots nya rutiner och riktlinjer för verksamheten, levererat felaktigt märkt allergikost och därmed utsatt allergiska barn för allvarlig fara har nämnden ansett det nödvändigt att förena detta föreläggande med ett löpande vite.

Enligt art. 17.1 förordning 178/2002/EG är det livsmedelsföretagarens ansvar att organisera sin verksamhet på ett sådant sätt att den kan säkerställa efterlevnaden av livsmedelslagstiftningen på verksamhetens alla stadier.

Därför föreläggs ni att för er livsmedelsverksamhet vid Röda bergsskolan omedelbart vidta åtgärder, inbegripet men inte begränsat till att genomföra rutiner och anpassa produktionen, som säkerställer en korrekt märkning av allergikost. Med korrekt märkning av allergikost avses i detta sammanhang att den mat som enligt märkning, eller annan information som följer med maten, är fri från ett visst allergen verkligen är fri från allergenet i fråga.

Föreläggandet förenas med ett löpande vite om 100 000 kronor per tillfälle som miljöförvaltningen konstaterar att ni serverat eller levererat mat som angetts vara allergikost, men som trots detta innehållit allergener som enligt märkningen, eller annan information som följer med maten, denna inte ska innehålla.

Mot bakgrund av de konstaterade bristerna och de risker som dessa medför för barn beslutar nämnden att beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas.

Lagar och regler som ligger till grund för beslutet

Enligt förordning 178/2002/EG om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet, artikel 14, får livsmedel inte få släppas ut på marknaden om de inte är säkra. Livsmedel ska anses som icke säkra om de anses vara skadliga för hälsan. När man fastställer om ett livsmedel är skadligt för hälsan ska hänsyn tas till särskild känslighet hos de konsumentgrupper livsmedlet är avsett för.

Enligt art. 17.1 förordning 178/2002/EG är det livsmedelsföretagarens ansvar att organisera sin verksamhet på ett sådant sätt

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

att den kan säkerställa efterlevnaden av livsmedelslagstiftningen på verksamhetens alla stadier.

Enligt art. 6 förordning 1169/2011/EU ska varje livsmedel som är avsett för slutkonsumenter eller storhushåll åtföljas av livsmedelsinformation i enlighet med förordningen.

Med storhushåll avses enligt art. 2.2 d) förordning 1169/2011/EU bland annat skolor.

Av art. 9.1 c) förordning 1169/2011/EU följer att ingredienser som orsakar allergi eller intolerans är en obligatorisk uppgift. Vilka ingredienser som omfattas av bestämmelsen framgår av bilaga II till förordningen.

Om miljö- och hälsoskyddsnämnden konstaterar en bristande efterlevnad av livsmedelslagstiftningen, ska nämnden vidta åtgärder för att säkerställa att företagaren avhjälper bristerna, vilket anges i artikel 54 Europaparlamentets och rådets förordning 882/2004/EG av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

En kontrollmyndighet får meddela de förelägganden som behövs för att lagen och de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen ska följas (22 § livsmedelslagen).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden får förena ett föreläggande med vite (23 § livsmedelslagen).

Miljö- och hälsoskyddsnämnden får bestämma att ett beslut ska gälla omedelbart även om beslutet överklagas (33 § livsmedelslagen).

Hur man överklagar

Beslutet kan överklagas hos Länsstyrelsen i Stockholms län, se bifogad information ”Hur man överklagar”.

Enligt delegation

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Bilagor
Hur man överklagar
Delgivningskvitto

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Hur man överklagar

Detta beslut överklagas hos Länsstyrelsen i Stockholms län men ska skickas till Stockholms miljö- och hälsoskyddsnämnd.

Din skrivelse måste ha kommit in till miljö- och hälsoskyddsnämnden inom tre veckor från den dag då du fick del av beslutet.

Tala om vilket beslut du överklagar och ärendets diarienummer. Tala också om hur du vill att beslutet ska ändras och varför. Skicka även med sådana uppgifter som du tycker har betydelse för ärendet men som du inte tidigare skickat in till miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Om ditt överklagande kommit in i rätt tid, kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen om inte nämnden själv ändrar beslutet på det sätt du har begärt. Om ditt överklagande inte har kommit in i rätt tid, kommer nämnden att fatta ett avvisningsbeslut som du kan överklaga.

Underteckna din överklagandeskrivelse och uppge namn, organisations- eller personnummer, postadress och telefonnummer samt e-postadress. Om du anlitar ombud kan istället ombudet underteckna skrivelsen.

Adressen är

Stockholms miljö- och hälsoskyddsnämnd
Box 8136
104 20 Stockholm

Behöver du fler upplysningar om hur man överklagar kan du vända dig till miljöförvaltningen, telefon 08-508 28 800.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Delgivningskvitto

För att vi ska veta att beslutet har gått fram behöver du bekräfta att du har tagit emot handlingen nedan. Du kan göra det genom att maila oss eller genom att skicka in detta delgivningskvitto.

Mail: Skicka ett mail till "miljoforvaltningen@stockholm.se". Ange diarienummer i rubriken och vilken handling delgivningen avser. Skriv under mailet med ditt fullständiga namn.

Delgivningskvitto: Underteckna detta delgivningskvitto och skicka det till miljöförvaltningen så fort som möjligt. Vik ihop det så att svarspostsidan kommer utåt. Tejpa vid markering i papprets ände. Inget porto behövs, det betalar miljöförvaltningen

Ring ansvarig handläggare (framgår av beslutet) eller telefonnumret nedan om du har några frågor kring detta.

Gäller

Diarienummer	2017-002076
Ärende	Planerad kontroll 2017, Rödabergsskolan, Upplandsgatan 100
Handling	2017-12-19 Beslut om föreläggande med vite

Handlingen är adresserad till

Fazer Food Services AB

Box 30170
104 25 STOCKHOLM

Kvitteras

Namnteckning/firmateckning (behörig företrädare)	
Datum	Namnförtydligande

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Återsändes till miljöförvaltningen snarast

Tejpa här

Frankeras ej.
MF betalar
portot

Miljöförvaltningen

Svarspost

Kundnummer 110069800

110 12 STOCKHOLM

VIK HÄR

Tejpa här

Bilaga Z

**Stockholms
stad**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Beslut

Dnr: 2017-002076

Objekt: 4192

Sida 1 (1)

2017-05-19

Handläggare

Helena Rosén

08-508 28 876

helena.rosen@stockholm.se

Fazer Food Services AB

Box 30170

104 25 STOCKHOLM

**KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Ink. 2019 -07- 12

Målnr.
Aktbil

4337-19

8

Upphävande av förbud

Verksamhetens namn
Verksamhetens adress
Livsmedelsföretagare

Organisationsnummer

Rödabergsskolan
Upplandsgatan 100
Fazer Food Services AB 7
mars 2017
556045-1907

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut den 7 mars 2017 om förbud mot tillagning av allergikost, upphävs från och med idag.

Bakgrund

Nämnden förbjöd er den 7 mars 2017, att tillaga allergikost.

Anledningen till förbudet var brister i form brister i rutiner, tillagning och hantering gällande kost till allergiska barn som vi påvisat i er verksamhet.

Motivering

Vid inspektion den 18 maj 2017, har nämnden kunnat konstatera att de brister som påvisades i samband med tidigare kontroll, och som låg till grund för beslutet om förbud, har åtgärdats. Det finns därför ingen anledning att förbjuda tillagning av allergikost längre. Nämndens beslut daterat 2017-03-07 därför upphävas.

Enligt delegation

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tekniska nämndhuset

Fleminggatan 4

Box 8136, 104 20 Stockholm

Telefon 08-508 28 800

miljoforvaltningen@stockholm.se

www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Emma Nordvik Premfors
Enhetschef

Bilaga 3

Stockholms
stad

Miljöförvaltningen

Dnr: 2017-002076
Objekt: 4192
Sida 1 (4)
2017-05-22

Handläggare
Helena Rosén
08-508 28 876
helena.rosen@stockholm.se

Fazer Food Services AB

Box 30170
104 25 STOCKHOLM

KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM

Ink. 2019 -07- 12

Målnr.
Aktbil

4337-19
9

Resultat av livsmedelskontroll

Verksamhetens namn	Rödabergsskolans kök
Verksamhetens plats	Upplandsgatan 100
Verksamhetsutövare	Fazer Food Services AB
Organisations-/personnummer	556045-1907

Miljöförvaltningen kontrollerade er livsmedelsverksamhet 2017-05-18 på eftermiddagen. Det var en extra kontroll för att följa upp om ni har åtgärdat de avvikelser från livsmedelslagstiftningen som vi konstaterat hos er vid en tidigare kontroll. Kontrollbesöket var förannmält. Närvarande från er var Anders Eriksson, och från miljöförvaltningen Helena Rosén, livsmedelsinspektör och Johan Rådal, Intendent

Sammanfattande bedömning

Miljöförvaltningen bedömde vid kontrollen att ni följde reglerna i livsmedelslagstiftningen på de områden vi kontrollerade. Vi konstaterade alltså inga avvikelser från reglerna.

Miljöförvaltningens iakttagelser och bedömning

Här beskriver vi vad vi kontrollerade, vad vi såg och hur vi bedömde det. När det är avvikelser från lagstiftningen skriver vi också var ni kan läsa reglerna. Avvikelser från lagstiftningen betyder att vi bedömer att man inte följer reglerna för det vi kontrollerar.

Kontrollområden utan avvikelser

Säker hantering, lagring och transport

Era representanter beskrev och visade företagets framtagna system för allergikosten inkluderande specialkosten.

Era representanter kunde visa på de rutiner som ligger till grund för ert nya system.

Era representanter kunde under testet visa på en samstämmighet mellan valda rätten i meny, recept till rätten, ingående ingredienser till rätten samt informationen på etikett med elevens

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

namn (inkl. vad eleven har födoämnes allergi/intolerans). Samstämmighet kunde även vissas för den tänkta informationen som medföljer leveransen till det tänkta mottagningsköket.

Enligt era representanter bygger systemet på rullande meny innehållande ett mindre antal rätter att välja från. Eleverna grupperas sedan in i kategorier utifrån inrapporterade födoämnes allergier/intoleranser till meny med en bokstav. Denna bokstav följer sedan med i receptur och information till etikett på matlåda alternativt bleck med mat.

Bokstaven följer även med i informationen vid leverans till mottagningsköken.

Ni visade hur ni har färdigställt en avskild plats i köket där tillagning av allergikost sker. Den är väl avskild från övrig tillagning. Ni har införskaffat egen utrustning och har ett märkningssystem på utrustningen på färg beroende på vilken allergikost som ska tillagas.

Miljöförvaltningen bedömer att er rutin för säkerställande av allergikost som godtagbar och tidigare avvikelser anses vara åtgärdad av företaget. Se för mer information under Övrigt längre ner i rapporten.

Utbildning

Ni redogjorde för att personalen som hanterar allergikost i köket har utbildning i Fazers utbildning i Allergikost.

Information

Era representanter visade och beskrev er rutin för information som sätt på etikett samt medföljer leveranser till mottagningsköken.

På etikett finns det numera enbart elevens namn, vilken kategori eleven tillhör samt information om vad eleven har för födoämnes allergi/intolerans.

Miljöförvaltningen bedömer er rutin för information som godtagbar och tidigare avvikelser anses vara åtgärdad av företaget.

Uppföljning av tidigare avvikelser

Miljöförvaltningen kan konstatera att ni har åtgärdat den avvikelse avseende hantering och tillagning av allergikost som vi konstaterat vid tidigare kontroll.

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Övrigt

Vi informerade Anders Eriksson på plats under kontrollen att miljöförvaltningen häver gällande förbud mot tillagning och servering av allergikost mot den bakgrund som presenterades för miljöförvaltningen under kontrollen.

Upphävande av förbudet baseras på er presentation av ert system för säkerställande av allergikosten.

Ni betalar för att vi kontrollerar er verksamhet

Ni kommer att få betala timavgift för den här kontrollen eftersom det var en extra kontroll för att följa upp att ni har åtgärdat avvikelser som miljöförvaltningen tidigare har konstaterat. Se det bifogade beslutet.

Ring eller skriv om ni har synpunkter

Om ni har synpunkter eller frågor om denna kontrollrapport är ni välkomna att höra av er till mig.

Helena Rosén
livsmedelsinspektör

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Vi kontrollerar för att minska riskerna

Miljöförvaltningen kontrollerar restauranger och andra livsmedelsföretag för att se till att de följer lagstiftningen, och för att minska riskerna för konsumenterna. Vi gör kontrollerna med stöd av 11 § livsmedelslagen (SFS 2006:804) samt artikel 1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Du kan läsa lagstiftningen, vägledningar och annan information på Livsmedelsverkets webbplats: www.slv.se

Du kan också läsa mer hos oss på miljöförvaltningen i Stockholms stad: <http://foretag.stockholm.se/livsmedel>

Anmäl ändrad eller upphörd verksamhet

Avgiftsskyldigheten för livsmedelskontroll upphör från årsskiftet som följer efter det år som miljöförvaltningen fått skriftlig information om att verksamheten upphört. Om verksamhetens avgift ändras gäller den nya avgiften från och med året efter att beslutet fattats. Läs mer på vår hemsida www.stockholm.se/livsmedelsavgift

Där finns en länk till ett formulär där ni kan fylla i vad som har ändrats. Anmäl alltid ändrad eller upphörd verksamhet skriftligt eller via länken, och se till att du får en bekräftelse på din anmälan – för din egen skull.

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Miljöförvaltningen

Dnr: 2017-002076

Objekt: 4192

Sida 1 (4)

2017-09-01

Handläggare
Helena Rosén
08-508 28 876
helena.rosen@stockholm.se

Fazer Food Services AB

Box 30170
104 25 STOCKHOLM

KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM

Ink. 2019 -07- 12

Målnr.
Aktbil

4337-19
10

Resultat av livsmedelskontroll

Verksamhetens namn	Rödabergsskolans kök
Verksamhetens plats	Upplandsgatan 100
Verksamhetsutövare	Fazer Food Services AB
Organisations-/personnummer	556045-1907

Miljöförvaltningen kontrollerade er livsmedelsverksamhet 2017-08-24 på förmiddagen. Det var en extra kontroll för att följa upp om ni har åtgärdat de avvikelser från livsmedelslagstiftningen som vi konstaterat hos er vid en tidigare kontroll. Kontrollbesöket var oanmält. Närvarande från er var Nicole Nyberg och Nobia, och från miljöförvaltningen Helena Rosén, livsmedelsinspektör och Johan Rådal, intendent

Sammanfattande bedömning

Miljöförvaltningen bedömde vid kontrollen att er verksamhet inte följde alla regler i livsmedelslagstiftningen. Det är ert ansvar att se till att ni följer reglerna. Vi kommer att granska områdena med avvikelser igen, vid nästa ordinarie kontroll.

Miljöförvaltningens iakttagelser och bedömning

Här beskriver vi vad vi kontrollerade, vad vi såg och hur vi bedömde det. När det är avvikelser från lagstiftningen skriver vi också var ni kan läsa reglerna. Avvikelser från lagstiftningen betyder att vi bedömer att man inte följer reglerna för det vi kontrollerar.

Kontrollområden där vi såg avvikelser från lagen

Infrastruktur, lokaler, utrustning, fordon

Vid kontrollen fanns det inte tillräckligt fungerande ventilation. Det var mycket ånga från kokgrytorna och det droppade vatten från taket efter ångan. Då det är många allergener som är vattenlösliga, detta kan innebära att vattenånga sprids i köket och kan därigenom kontaminera mat som inte ska innehålla allergener.

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Miljöförvaltningen bedömer att detta avviker från kravet att det ska finnas ventilation som är ändamålsenlig och tillräcklig – antingen naturlig eller mekanisk (Förordning EG 852/2004, bilaga II, kapitel I, punkt 5).

Kontrollområden utan avvikelser

Säker hantering, lagring och transport

Ansvarig för allergikosten redovisade dagens allergikost och hur den hade tillagats. Ni har nu dragit ner på antalet kategorier vilket gör att ni lagar färre rätter och anpassar huvudmenyn så att så många som möjligt kan äta samma mat.

Rengöring och desinfektion

Lokalen var vid kontrollen synligt ren.

Information

Ni bifogar information till era verksamheter om vad maten innehåller i form av receptblad. Informationen följer med värmevagnarna till respektive enhet.

Uppföljning av tidigare avvikelser

Miljöförvaltningen kan konstatera att ni har åtgärdat den avvikelse avseende mjöl som ni förvarade i köket samt kartonger som låg på flera platser i köket, som vi konstaterat vid tidigare kontroll.

Ni betalar för att vi kontrollerar er verksamhet

Ni betalar en avgift varje år för miljöförvaltningens livsmedelskontroller. Avgiften täcker till exempel tiden då vi förbereder besöket, tiden för besöket och tiden för att skriva rapporten efter besöket. Om vi behöver lägga mer tid än ni har betalat för, kommer ni att få betala 1 310 kronor per timme vi arbetar.

Ni kommer att få betala timavgift för den här kontrollen eftersom det var en extra kontroll för att följa upp att ni har åtgärdat avvikelser som miljöförvaltningen tidigare har konstaterat. Se det bifogade beslutet.

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Ring eller skriv om ni har synpunkter

Om ni har synpunkter eller frågor om denna kontrollrapport är ni välkomna att höra av er till mig.

Helena Rosén
livsmedelsinspektör

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Vi kontrollerar för att minska riskerna

Miljöförvaltningen kontrollerar restauranger och andra livsmedelsföretag för att se till att de följer lagstiftningen, och för att minska riskerna för konsumenterna. Vi gör kontrollerna med stöd av 11 § livsmedelslagen (SFS 2006:804) samt artikel 1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Du kan läsa lagstiftningen, vägledningar och annan information på Livsmedelsverkets webbplats: www.slv.se

Du kan också läsa mer hos oss på miljöförvaltningen i Stockholms stad: <http://foretag.stockholm.se/livsmedel>

Anmäl ändrad eller upphörd verksamhet

Avgiftsskyldigheten för livsmedelskontroll upphör från årsskiftet som följer efter det år som miljöförvaltningen fått skriftlig information om att verksamheten upphört. Om verksamhetens avgift ändras gäller den nya avgiften från och med året efter att beslutet fattats. Läs mer på vår hemsida www.stockholm.se/livsmedelsavgift

Där finns en länk till ett formulär där ni kan fylla i vad som har ändrats. Anmäl alltid ändrad eller upphörd verksamhet skriftligt eller via länken, och se till att du får en bekräftelse på din anmälan – för din egen skull.

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Bilaga 5

**Stockholms
stad**

Miljöförvaltningen

Dnr: 2017-002076

Objekt: 4192

Sida 1 (4)

2017-12-11

Handläggare

Amanda Rosendahl

08-508 28 735

amanda.rosendahl@stockholm.se

Fazer Food Services AB

Box 30170

104 25 STOCKHOLM

KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM

Ink. 2019-07-12

Målnr.
Aktbil

4337-19
11

Resultat av livsmedelskontroll

Verksamhetens namn

Rödabergsskolans kök

Verksamhetens plats

Upplandsgatan 100

Verksamhetsutövare

Fazer Food Services AB

Organisations-/personnummer 556045-1907

Miljöförvaltningen kontrollerade er livsmedelsverksamhet 2017-12-05. Det var en ordinarie kontroll i form av revision, som vi gör regelbundet. Närvarande från er var Jim Nilsson, Nicole Nyberg, Bruno Casetta, kökspersonal samt representanter från Fazer Food Services AB, och från miljöförvaltningen Amanda Rosendahl.

Sammanfattande bedömning

Miljöförvaltningen bedömde vid kontrollen att ni följde reglerna i livsmedelslagstiftningen på de områden vi kontrollerade. Vi konstaterade alltså inga avvikelser från reglerna.

Uppföljning av tidigare avvikelser

Avvikelsen avseende bristande efterlevnad av rutin att säkerställa rätt allergikost till rätt elev bedömdes vara åtgärdad.

Miljöförvaltningen har vid denna kontroll INTE kontrollerat ifall ni har åtgärdat de avvikelser avseende temperatur vid utleverans, som vi tidigare påtalat. Detta kommer att kontrolleras vid ett senare tillfälle.

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset

Fleminggatan 4

Box 8136, 104 20 Stockholm

Telefon 08-508 28 800

miljoforvaltningen@stockholm.se

www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Kontrollområden utan avvikelser**Säker hantering, lagring och transport**

Åtgärdsplan för hur personal ska säkerställa att rätt allergikost skickas till rätt elev redovisades, med bakgrund av miljöförvaltningens beslut om förbud mot allergikosthantering (2017-12-01).

I åtgärdsplanen framgår att personalstyrkan förstärks (fanns på plats vid revisionen) med huvudsyftet att efterleva bestämda rutiner om dubbelkontroller vid portionering samt innan utleverans av allergikost.

Kontroll vid portionering och kontrollfrågor ska utföras av personal som *inte* lagat/packat dietkosten. Dessa moment fanns på "DAR-listan" som ska signeras varje dag innan utleverans.

HACCP-baserade förfaranden*Nedkylning*

Rutin vid nedkylning av livsmedel kontrollerades. Det fanns bestämda gränsvärden för hur lång tid nedkylningen får ta och till vilken temperatur. Kontroll utförs med separat sticktermometer och dokumenteras regelbundet.

Färdignedkyld mat från föregående dygn var tillräckligt kall mätt med miljöförvaltningens termometer, dock pågick ingen nedkylning vid kontrollbesöket.

Validering och verifiering

Rutin fanns för kalibrering personalens termometrar.

Rutin för dubbelkontroller av portionering och utleveranser av allergikost redovisades (se kontrollområde Säker hantering).

Personlig hygien

Godtagbara rutiner fanns vid sjukdom hos personal, t.ex. magsjuka. Möjlighet till hygienisk handtvätt fanns vid livsmedelshantering och personaltoalett.

Grundläggande livsmedelshygienutbildning utförs av samtlig kökspersonal internt av Fazer.

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Spårbarhet

Utvalt parti köttfärs som fanns i kylförvaringen kunde spåras ett steg bakåt till registrerad livsmedelsleverantör och inköpstillfälle. Följesedel visades.

Godtagbar leverantörsbedömning var utförd.

Övrigt

Beslutet om förbud att hantera allergikost har upphävts och ersatts med beslut om föreläggande med vite. Beslutet skickas separat.

Ni betalar för att vi kontrollerar er verksamhet

Ni betalar en avgift varje år för miljöförvaltningens livsmedelskontroller. Avgiften täcker till exempel tiden då vi förbereder besöket, tiden för besöket och tiden för att skriva rapporten efter besöket. Om vi behöver lägga mer tid än ni har betalat för, kommer ni att få betala 1 310 kronor per timme vi arbetar.

Ring eller skriv om ni har synpunkter

Om ni har synpunkter eller frågor om denna kontrollrapport är ni välkomna att höra av er till mig.

Amanda Rosendahl
livsmedelsinspektör

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Vi kontrollerar för att minska riskerna

Miljöförvaltningen kontrollerar restauranger och andra livsmedelsföretag för att se till att de följer lagstiftningen, och för att minska riskerna för konsumenterna. Vi gör kontrollerna med stöd av 11 § livsmedelslagen (SFS 2006:804) samt artikel 1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Du kan läsa lagstiftningen, vägledningar och annan information på Livsmedelsverkets webbplats: www.slv.se

Du kan också läsa mer hos oss på miljöförvaltningen i Stockholms stad: <http://foretag.stockholm.se/livsmedel>

Anmäl ändrad eller upphörd verksamhet

Avgiftsskyldigheten för livsmedelskontroll upphör från årsskiftet som följer efter det år som miljöförvaltningen fått skriftlig information om att verksamheten upphört. Om verksamhetens avgift ändras gäller den nya avgiften från och med året efter att beslutet fattats. Läs mer på vår hemsida www.stockholm.se/livsmedelsavgift

Där finns en länk till ett formulär där ni kan fylla i vad som har ändrats. Anmäl alltid ändrad eller upphörd verksamhet skriftligt eller via länken, och se till att du får en bekräftelse på din anmälan – för din egen skull.

Miljöförvaltningen

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se/miljoforvaltningen